

НЕНАД ГРУЈИЧИЋ

**И ОТАЦ
И МАТИ**

МАТИЦА СРПСКА

КРУШИНА МРВА

ПЕСМА ИЗА БРДА

Мајка је најлепша
у дворишту крај бунара.
Капи се проспу из ведра
и дођу за њом у кућу.
Над столом – дуга.
Од једне шаре справља се супа.
Покрај чиније – још две дугине боје:
Румено печење и чокањ!
Отац недељом чисти пиштољ,
синоћ је био на пиру.
Мирише весеље из опрљене цеви.
Неко ће лупнути о прозор
и брзо нестати.
Тад ми се јавља глас.
Са залогајем у грлу одлазим у воћњак.
Рано цвеће надахњује
на разговор с непознатим.
Све траје док не утихне песма иза брда.
Тад целу кућу оборе снови,
а кроз мали век
лизну позиви на живот.

НЕОРА

Ни киша, ни сунце.
Та светлост ме опија.
Све је пред очима, а далеко.
Зато је рад у башти најбољи.
Мајка цимне двапут ашов у дубину
и преврне глатку сису земље.
Није свака киша за сејање.
Ако стално пада – неора.
Она мало гушћа од росуље – та!
Чим се сушне двориште пропева.
И сви причају да је најлепше
кад отац и мајка раде заједно.
Тад је живот јак.
А кромпир брзо процвета.
Ја скупљам златице
и највећу стављам на врх прста
– да полети.

КАО ДА НИШТА НИЈЕ БИЛО

Колико год да сам у сну
живот ме понесе.
Тад напишем стих.
Отац носи врч и говори о суштинама.
То зна у крошњи шљиве
моје огребано лице.
А сумрак је пун тајни
док препирка у кући траје.
Нико не зна зашто је тако.
Мајка ће плакати,
а сестра под прозором дрхтати.
Иза врата појавиће се отац.
Сада веселичаст и обављеног посла.
Мирно ће опрати руке
и лице испрскати.
Као да ништа није било
ноћ ће запосести наша срца.

КАЦА

То је требало гледати:
кад отац прави кацу
под жалосном врбом у Гомјеници!
Прво се дуга, с ексером са стране,
забије у земљу.
Затим се веже канап
уз који се полагају друге.
Ја сам у царству
које опасује сува храстовина.
Свет се лелуја,
а моје је да дугу, ако клизне,
вратим хитро уз шпагу.
Чујем ли изнад реке јато чавки
– не смем подићи главу.
Чим се споји кула од карата
отац одока спусти обруч
– па где се заустави!
Спрам те мере праве се нови.
Трбух нитне положи се
у јамицу наковња,
а пробушени крајеви обруча
спојени натакну на њу.
Голим рукама обруч се не држи
док се чекићем туче.
Бар стару чарапу на длан!
О, што је лепо слушати звуку
и гледати оца како левом
руком окреће обруч,
а десном размекшава му обод!
Тад не отпоздравља комшији на коњу.
Уловим му занесено лице
и клиснем у кућу да читам.
Над књигом мезим шљиве из чаше

у коју могу стати три.
Заборавим оца
док обла кацу као оборену звер.
Али се вратим,
завирим у њу и – викнем.
Глас се распе на север и југ.
Тако оцу дам вољу да утори.
Песник каже овако:
Дуплом тестерицом величине шаке,
чији су зубићи размакнути
за дебљину малог прста,
клечећи дуби жлеб за дно.
У кружну бразду ставља
тесто па суви рогоз.
Дно се у комадима углављује
у мало разлабављену кацу.
Кад легне – песма!
Удри по обручевима.
У отворену флашу пива,
гле, увлачи се стршљен.
Једном је жалцем оца у уста
баш кад је навио боцу
па усна букнула трипут.

Ветар из крошње хладио усну,
а лишће падало на дно.
Сад отац кацу помера до бунара
и тапше са стране.
Ја сипам воду до врха
да лепотица набрекне до јутра.
И ниједна кап
за цео живот не исцури.
Са прозора мајка опет
приговара да и овај посао
погођен је будзашто.
Скупљам талашику
и знам очев одговор.

ПРОМЕНА

Устати зором
и поћи на реку у измаглици.
Колико год да трљаш очи
свет је све чаробнији.
Још ако нешто из шипражја гукне!
Али није тако кад се враћаш.
Људи подне траће будзашто.
Глава и новчаница – исто.
Да ме отац не тргне за руку
ко зна где бих завршио.
Поново стигнемо на реку.
У сумрак она мазно испарава.
А отац го рони ли рони.
Избије узводно и викне.

КАЛЕМ

Ко остари видеће ме младог.
То нисам научио од оца.
Само сам резбарио
у блату његову сенку.
И чистио прљаве прсте о колена.
Сад завршавам слику на свили.
Моја открића приказују ноћи
што га повијају у пелене.
Мајка се надноси
и месец му завија уз груди.

КРУШНА МРВА

Крај бунара мати
меси хлеб из ничег.
Лепе руке гњече
невидљиво тесто.
Тек када нам гладна
срца ужагре,
крушна се мрва види.
Иза планине,
с тек покривене куће,
висок у зору долази
отац и пева.
За појасем
цев пиштоља испарава.
На грудима прекрштене
две кошуље беле.
На рамену сломљен ражањ
с пола печенице.
Промукао ћаћа зâри.
Матер склања
пун чокањ у сенку,
и на светлу,
крај хладног печења,
сече вруће шните.
Отац зорли спава.
Изнад гаја севне муња
и преврне у устима
слатке залобаје.

СВЕТЛОСТ И ЗВУЦИ

У пролећна поднева
светлост је најчистија
на јајету које кокош
снесе крај бунара.
Можеш на њему да се огледаш,
а нос некако велики.
Слику поправиш над водом у чатрњи.
Преко су врбак и планина у сунцу.
Треба ми бар брзина звука
да све што видим и опипам.
У јулу река пуна купача.
Цика ме најежи као стара музика.
И даје снагу да пливам.
Левом па десном – мршав преко воде.
Из вира ноћу изађе сом
и попасе ливаду.

ТИШИНА

Убијају ме
разговори о количинама.
На нули сам сазидао све.
Сад путујем кроз царство
у којем језик пандан је животу.
Налазим се у тачки
где вршак пера дотиче бескрај.
Ту се одмара вук
и претвара у росу,
а језеро пада с планине.
Дечак је то видео матерњим очима
и зато му верују сви.

ЧЕРГАР

Настанио се у мени па песме миришу.
У крошњама ветрић и сирово небо.
Даљина од које се пати.
То осећа и вранац везан уз моју сенку.
Остављам га кад одлазим по воду.
Дуго се огледам у језеру као вила.
Неопажен вратим се пред ноћ.
Мој прелепи коњ једва чујно фркне.
Суварке бацим под котлић.
Плавкаста ватра мази као бивша љубав.
На њој крчка танки паприкаш.
Окусићу га чим утихну жабе.
Та музика успављује као дим.
Са залогајем на рубу ћу шуме да спавам.
Земља је најближи мајчин длан.
Овако ћу па онако намештати лице.
Све док се не ушушкам у лахор.
И док ме тама не прекрије сребром.
Као да ме и није било.
Нити ће икад игде више бити.

ОБРНУТА

Још се нисам родио.
У мајчином дробу имам врућицу.

Чим се родим
знаћу шта ћу.
Не да мене мајка.

Процветаћу кадли-тадли.
Испилити једним оком.
А тек другим:
родићу се обрнуто!

Свет је узак,
ал поширок.
Таман за све:
тамна свеза.

ЦИЛИТ-СЛИКЕ

НЕДЕЉА

Облачи се лично отац, на свадбу ће – да запева.
Мати скаче, хеп пришива, марамицу меко свија.
Ћаћа виче: Брже, брже, десна, лева, десна, лева!
Мајка кончић црн удева ко питома кућна лија.

Све трепери, кућа дише: Ој, отац се на пир спрема!
Греда шапће, димњак жмирка, у авлији пас се чешка.
– Додај пиштољ, црна жено, за ципеле где је крема?
Поцупкује Равијојла, у покрету сва се мрешка.

Кад се снабде свим што треба, отац засја сав у лицу.
У комаду шпигла гледа да л се длака брка дигла.
Ако јесте: Дај маказе да мандркнем издајницу!

Све у реду. Трк на свадбу. Чека плећка, пива кригла.
Мати стоји, ко стожина, наред куће у смирају,
с пода диже ситну длаку и стеже у загрљају.

БОЖЈИ БАНКЕТ

Било лето, био живот: низа гроце клизи шљива,
чарапуши у пролазу испод сукње нешто свира:
сиротан се на бостану наместио па призива,
бициклиста стиже отац, склањајте се да паркира!

На небу се слике слажу, душу љубе Божја уста,
анђеоска пљушти милост на кошчице, на телеса,
располућен облак дише: вазноси ме сила пуста,
зрака сунца попут конца пришива ме уз небеса.

На земљици, пред дућаном, намигују барабџни:
сваки цевчи своју росу из чокања од пет пара,
провинцијска царевина успомене своје слини.

О, ракијо, хигерушо, ти којом се живот чара,
не дај да се Божји банкет испретура у вртаче,
не дај своду да се спусти и пригњечи посматраче.

ЋИЛИМ-НЕБО

Врели катран, пресе, ваљци – завичајна ренесанса,
пола куће, цврчи трава: тако хоће инжењери,
шиба цеста, шуште паре: заиграјмо преферанса
– та морају лудовати у бараци пролетери!

Смртни дани, апсурд раја, устројени протестанти,
ћилим-небо над пољупцем, стручак цвећа у бензину,
на ђубришту сиротиња, за шалтером интриганти,
Карењина кува чорбу, Петруњела у казину.

Нигде моћних витамина, идеала ни за лека,
сува ребра, очи дрежде, трбух кичму облизује,
Божја рука дотиче ме у молитви издалека,
ћаћа пијан, матер сузи, муња тајну исписује.

ЦИЛИТ-СЛИКЕ

Гром спаљује, пашче јурца: од трњине зебу зуби,
пекмез крчка, сврака писка: од детињства навек учим,
јаук-небо, каца пуна: живичицу отац руби,
рујна псовка, цвет крај бритве: на басамку дебо Турчин.

Па попара и цицвара, ђувегија штоно пуца,
луца ноге уз ојкачу, стрип-шкатуља, пар куглица,
славни еглен ђед-комите уз ракију кад замуца,
фрк анђела, амблем фирме и у сузи рој звездица.

Све меркало једно дете упишано и врљаво
на обали уз брзаке које дирка млинско коло,
клен до клена на површи – спрам те слике све прљаво:
на главу је страшно дерле – препливало живот голо!

ЗАВИЧАЈНИ ГРОХОТ

Сањам плеву, шило, јарам, заставице првомајске,
пролетере на бициклу и фабричке колутове
коксног дима пред олују, испечени ћерпич, даске,
скислу маглу, картон-прозор, очев пиштољ и прутове.

Рингловане приземљуше пуне врлих картароша,
у врбаку курветине с провинцијским агентима,
танак шајтов испресецањ жилетима хепароша,
бапске приче родољуба о планинским аветима.

Видим брашно у цементу, го уштипак и попару,
флаше брље, куку, бунар, бездан-жабу насред стола,
грохот газде преко пруге и сенку му ко утвару,
сиротињске туче ноћу и апсурдни убод вола.

НОЋНА ТУЧА

Кад удари хуја у врат, када севну каприц-речи,
кад устукну три сестрице, кад у шаке пљуне ћаћа,
када насред јаме-куће сто на мајци се попречи,
када прво није друго, кад се друго првог лаћа:

Тада, тада, мили Боже, мутне жиле зароморе,
јекне топот ноћне туче, разбуца се бисер-лампа,
тада очи страшног оца о несрећи проговоре,
о ожиљку из детињства: посред леђа удар крампа!

ЈАДАЦ

У димним сам завесама насрчко се сличурина,
пионирске пево химне са штафетом у ручици,
китио се паучином политичких причурина,
шамаран сам иза ува: носим разрез на губици.

Гацо сам кроз режим-блато што замеси школа нова,
месечину пеко с мућком па мирисо на узглављу,
распириво у животу идеални прашак снова,
препродаво празну сламу, чешљо краљу гриву лављу.

У собичку где се мемла пакује у реум-шкриње
мљацкао сам што се могло: јадац-кости, чварке, диње,
рушио се са сећије поребарке сред кухиње
кад у зору јогун-оца хапсиле су аветиње.

ПОД ЧАДОРОМ

Ено орла, ево пушке! Ено брата, ево дима!
О, мајчице, створитељко сладоледа и барута,
реци, мама, ко то брља, под чадором шта не штима?
Ево вина, реденика! Ено чизме и пршута!

Јањичарско вижле цичи, препливава дуплу Саву.
Коњичка се морнарица утрпава у тенкове.
Мармелада прокувала – малтерише брат ми главу:
из шињела краде тугу, ватру, фарсу и лекове.

Неки трабант – пљунут ћаћа – обознањен глас свој диже:
Похаро сам пола среза, нема силе да ме шутне,
ја ћу химну да отплачем, брљотине да полижем,
ордење ћу да претопим, под хигеру нож да тутнем.

ПЕСМА СТАРА

Котрља се човечуљак – ено ће у крило Бога.
Зуб се клима у вилици: опомиње песма стара.
Бураз бије по родбине. Коњ на крави покрај стога.
Уперена пушка дими, живот се ко сукња пара.

Страва, тајна, циганија, зазубице, сјај скампела,
уз клисуру бежанија, пресечене куцавице,
лапсус вође, дроб на штрањи, одапета лети стрела,
пропагандне преметаљке, политичке муцавице.

Ко пас дахће државица, на Балкану ништа ново,
носић чешка нови ћесар – акрепи му лижу мудро,
ноћ, бламажа, коло беде, устав скраја мртав чово:
Справљај, мајко, колевчицу и однинај дивно чудо!

УДВОРИЧКИ СОНЕТ

Онај што је пола века клао снове мога ћаће
и тенкове у недрима бискао му као вашке,
махер што је од заставе сачинио себи гаће
– тај од јутрос ситан пузи историјски унатрашке.

Причала ми два ујака да о њему мало знадем:
никад није био оно у народу што за њ кажу,
тај је мењо личне карте као своје личне гарде:
погледај му зечје усне – чим затрепте, намах слажу!

Баш о њему, ево, риљам удворичку сонетчину,
о краву петокраку гледам да се не огрешим:
све ме румен засакаује, стид избија на перчину.

Склањам очи, дишем брзо: страшну личност, јао, дрешим.
Ова рука што исплаче и о цару сада каже
неће моћи да избришу ни његове вечне страже.

ЖАБАР

Има речи
које нису само речи.
Рећи *жабар* моме оцу,
у крају где јата
риба цветају
као сазвежђа на земљи,
значило је убити га
у срцу,
натерати бруку
у нос
као олују с планине
у цваст.

Боље је да
опсујеш најмилије,
па и живе
у мртве пресвучеш:
отац ће узвратити
трипут,
псовкама долити сунце и
– ником ништа.

Али
јеси ли га назвао
жабарем
или чуо да је неко
негде
једном
изустио ту жалосну реч
па је ти пренео,
није ти било станка
на земљи.

Због те речи,
ако би је и у сну изговорио,
отац би се
и са самим собом
потукао:
Једном је бубнуо брбљивог Јанка
што је завирујући женама
под сукњу
викнуо *жабар*
оцу на бициклу;
други пут ћудљивог Мехмеда
што је у поноћ,
у дну баште,
мислећи да је отац,
пијаног Момчила,
давио;
некоћ и веселог Рајка
(*Шта оно вири из младог месеца?*):
овај погледао
па зубе скупљао
у трави.

Од Гомјенице до Саничана
осипа се летњи сумрак
сребром младих шарана
што искачу из воде
као жива надахнућа
у потрази за границом светова.
Преко мора и долина
светски жабари
довукли од пружа корпе
с поклопцима.
Отац узео стотину и
– ето стоваришта од дворишта!
Како коју напуни жабама,
сутрадан крекет путује у Рим.
Наша је кућа освитала
рујем жабље певаније.
Ругала се и луда Дуда.

А лов на жабе – овако:
Крене се лети
касно ноћу
до бара сред шума.
Около виркају виле
и цурка месечев кљун.
Крекеће *велико количество жаба*.
Хорови се разлежу
под земљом до неба.
На обали отац пали
карбитушу лампу
и приноси води.
Кружницом пламена захваћен
свемир звучних мехурова
утихне нагло
и жабе буљаво блену.
Као крофне са тацне,
отац узима
једну по једну:
травњачу,
времењачу,
онда бабурачу,
па једну без имена.
Бере у корпу
колико му драго.

Очева светлост
већа је на води
кад месец
зађе за облак
што личи на жапца.
Вечност тукне
на дечји страх
и све је најежено
као однекуд
састављен сан
из којег удишем чудо.
Кади ме такав час.

Кад год извади
жабу из воде
отац мало истури
па помери
лево-десно
доњу вилицу.
Мокром руком
дотакне и нос.
Задовољан шмркне.
Заборави сина што трепери
као локвањ
на малом таласу.

Никад
не додирнух
бели стомак жабе.
Само сам се дивио
очевој вољи.
На ручковима недељом,
уз јањетину и ракију,
пригледао сам му велике шаке
без палца на левој:
одрезала машина у августу,
у дворишту под жалосном врбом,
у ритуалу око нове каце
кад се сваки прави мајстор
занесе као песник у језику
и заборави да је
од крви и меса
све док се на тлу,
поред ногу,
не закопрца
тек одсечен прст,
у пиљевини.

Посао са жабама био и прошао,
а отац се на асфалту
у Ракелићима,
павши с мотора,
са животом растао.
Многи је комшија на сахрани
на врху језика
заустио ону опасну реч.
Она би се с јабучицом у грлу
попела до ризика да ћу је
и неизговорену
препознати у очима.
Тако се за сва времена
закочила између
гласа и вида.

Италија и даље једе жабе.
А дух мога оца
који никад не окуси
зелени батак
диригује невидљивом хору
што се чује
понекад после кише.
Тад рибари збацују
врбе с леђа,
а песма чешља
децу у чамцу.

Нека цватају
жабе у ноћима
и нека се кречет
са лавежом далеких паса
разлеже по крајишким
долама и брдима,
у пустим сновима и душама,
под облацима и звездама,
на овоме свету што јесте и није,
што долази и пролази
као петељке на гранама,
и тек понекад,
у изабраном дану,
укаже се
у једној јединој речи,
заустави у грлу,
позлати и венча
с песмом над песмама.

КРАЈИНА

С ПРАГА

Сувомразица и пар гавранова
на врху храста без икаквог листа.
Тек грактај један над пределом снова!

Крај бунара звек чија канта блиста.
А из мајке дах док извлачи воду:
Проспе се и кап – њена суза чиста.

Изнад куће дим свија се у ролну.
Притиснуо брег с ону страну пута.
Комшија с прага носи душу бону.

Крајина је то учарана, пушта...
Кад ли ено сад неко отуд пева!?
И моја се ту отварају уста.

Прхнуо је пар у среди поднева.

КРАЈИНА

Пропеваћу, зар? А прошао је збег
ко у тешком сну. И Крајина тужи.
Низ брда и доље попануо снег.

Крајишки је дан незамислив, дужи.
Ту луњају вук и ован заједно.
Већ се топи смет, моја душа јужи.

Запеваћу: ој – ма и не прогледо,
јер што видим сад боље да не видим:
Крај пусте куће манито говедо,

скуњен Шаров пас ко да ме се стиди,
украј мртав ђед и поломљен му штап,
над шумом небо гуши се, ја бридим,

сузно је вече прогорео уштап.
Тица Банија гукну преко свода,
а Лика срна за облак одлута,

медвед Кордун бди из сазвежђа свога.
О, да је срце велико као цин
не би се њиме настанити могла

туга којом ме у зору буди Книн
– жртвено јагње љубљено од Бога.
Пропевао сам, да, као прави син,

то је аманет и моја залога.
Јер што шане смрт, а запише рука,
само је мајка светија од тога.

А уз хоризонт – сестра Бања Лука.

БАЈ

Опој ми душу, мајко,
ено је на врх коца,
обоје нас ће тај што
уби и нашег оца.

Опој ми срце, сестро,
стрељано поврх села,
што се као повесмо
распрело у анђела.

Опој ме, мртви оче,
тобом којега нема,
мноме још предак јоче
све и до аскурђела.

Десет колена наших
опој ми, оче мртви,
десет легенди страшних
рођених после смрти.

Опој нас, вељи Боже,
васцели народ клети,
зар нас ни ти не можеш
молитвом *вазнијети*?

Господе Боже, опој,
несрећу опој српску,
даруј нам, Боже, спокој,
под водом барем трску!

УНАТРАЖАК

Далеки преци, њине сени,
и оно мало на трпези
хлеба и вина налик мези,
предели лепи, пустошени.

Руже што горе: рат до рата,
шапа одозго по тлу цара,
столеће као сукњу пара
трагични галоп златног ата.

Појмо у плачу, до небеса,
ево нам деца гроба траже
и призивају сто чудеса

на капијама мртве страже.
Преци у магли: звирка зрчак
сунашца белог, унатражак.

ЦВАСТ

(IV)

Има и дана кад све није бездан,
кад се милина планинама мери:
Крајина моја – онако с вечери,
кад груне коло ко предивна неман

и севне пуцањ у завету древан,
а душа јечи, грлата, трепери,
па ракијски миг што нирвану мери,
и дечак невин за погибелъ спреман.

Детињство шарно у венац ти еклам,
ево и скидам капицу са жира
да звизнем ветру, чију нарав имам,

да косу твоју замрси из хира
и певне тихо, мазећи те, сневан:
Ја сам ти опет пристигао незван.

(VII)

Аортом што се пени као пехар
ниче ми биље и лечи у хују:
Промиче селен, за њим цео шевар,
ено га бурјан обгрлио дуњу,

рузмарин, нана, па вилина коса,
стидак и рута, метвица и клека,
божур са јовом, и винова лоза,
горун и лала, семе из дулека.

Видарски списак: круг се њиме тече,
завичај куња у кобној мирноћи,
уз реку Сану пуже младо вече,

храшће дозива јеле у самоћи,
а брезе беле смолом зене крече:
Лепо је кад се гледамо у очи.

(XIV)

Једину тебе (која Богом крочи)
опевам силно, на престолу чула,
све мимо тебе – од карата кула,
само кроз тебе ја срмом опточим

бесмисао сав и самотне ноћи
кад надахнућу пандан јесте нула
из које хитам у боје зумбула:
матерњи језик, а у твоје очи.

Сумрак пада сив на реку, на гору,
отац стиже жив на хорех-мотору,
препукао год, пала шљива с гране,

изгинуо род низ крајишке стране.
Бог срећу дао из небеског бездна:
метеш ме као прашину са звезда.

ДУШО

(XI)

Данас сам с тобом у савезу јако,
здовојена срећо, селице из раја,
још с тобом оца сањам и те како:
смешка се, мртав, млад крајишки баја!

У снима стопут он ми запевава
гласове нове (да пуца тараба!),
мајстор што кацом свемир обделава,
ојкач из Босне, господин бараба.

Неку ноћ, опет, сневах да се бије
с незнано чудним буљуком из кола,
зариха, душо (још бол тобом рије!),

пробуђен видех оца поред стола.
Горим ко свећа, молитве се јате,
у свакој речи твоје сузе пламте.

ПОЕЗИЈА

(I)

Господе, ситан, обраћам се Теби,
у ломни тренут, пресвученог лица,
подвигу далек, у земаљској пени,
тек с неколико речи крилатица.

Дететом бејох кад песму зазивах
не знајућ да се њезин језик рачва,
мада и тад је судбином окивах
ко што обручем утеже се бачва.

Језерски вали сребрили ми душу,
зора и роса храниле самоћу,
не нађох срећу у дечачком друштву,

знадох да свима сâм насупрот поћу.
Живео друкче, у тлапњи, у ори,
онакав каквим из ничег ме створи.

(VI)

Дечак у мени златио се често,
гором, на пример, кад мириси сколе:
у стабло детлић стопут кљуцне вешто,
из коре граба учворе се смоле.

Водопада хук у кањону (види!),
премлада дуга о јеле се чеше,
у небо збоден, налик пирамиди,
вршак планине с облацима плеше.

Рапсод у гају, вепар и жирови,
црквица куња склоњена у страну,
одонуд спровод и бели пирови,

гавран се спушта на храстову грану.
Дечак упио и душом и телом,
ево и сада гугуче весело.

(XIV)

Једнако смешан као дворска луда,
играм на жици, пеним фантазије,
стижу сигнали: Еј, полако, куда?
Песма ти клизи, чувај, припази је!

Она је жива, у језику гори,
високо крилне, удахне синтаксу,
нови падежи њени су мотори,
не љубиш ли је – сручи се у фарсу.

Вир се зеленац отвара у ружи,
рибе са круном излазе на пашу,
мирис босиљка долином се јужи,

детињству слике из врбака машу.
У крилу мајке сан ми живот треби,
Господе, ситан, обраћам се Теби.

(XV)

*Господе, ситан, обраћам се Теби,
Онакав каквим из ничег ме створи,
Сачувај раба да грешио не би
Плутајућ' светом ког Ти рукотвори.*

*Откако песмом загазио смело
Дечак у мени златио се често,
Ево и сада гугуче весело
Пипајућ' тајне, улудо, невешто.*

*Обасјај гнезда где се легу речи
Ма како била скривена у души,
Исцели говор ког таштина пречи.*

*Латих се стиха на свету, у тмуши,
Уверен да ћу надмашити чуда,
Једнако смешан као дворска луда.*

УДЕС

ПРЕДСКАЗАЊЕ

У деветој години
писао сам о пчели и цвету.
Моја мајка наглас је
читала песму и плакала.
После сам често узимао
оловку и започињао исто.

Кад год бих уступио место
некој појави или предсказању
на папиру је ницала
гомила реченица.
Рађало се нешто
налик на љубав.
Љубав је преузела све
што се одиграло
пред мојим очима.

На другој страни
остала је немоћ да бдим
над целином која се зове живот.

УДЕС

Иако често
загледан у небо
отац никад није наглас
рекао шта осећа
и види
нити је икад
словце своје неписмено
на папир ставио.

Ти који друкчије поступаш
једном га упита:
Откуд ли толике звезде?

Он те не погледа
већ одлазећи рече
да се о таквим стварима
поштено може
само уз добру ракију
причати.

ПИТАШ МАЈКУ

Шта су месечеве мене?

Док трају
осећам промене у глави.
Али док сам те носила,
у седмом месецу
и моју утробу
кидао је бол
кугле
величине шаке.

МАЈКА

Сине,
изађи на терасу
и прислушај
разговор тица:
То наиђе!

Ја се извињавам,
ја морам слушати,
сине.

КАП

Чешљам се пред сан.
Сличице се осипају.
И отац и мајка...

Купим скице,
звезде,
доживљаје...

Чешаљ ради сам:
Тоне глава у заборав.

Лирска кап ме
удара у срце.

НАДА

Уздајмо се у црте,
рѐзе,
шаре
и кривуље.

Уздајмо се у ткане рите,
сиротињске мрве,
маске
и трикове.

Уздајмо се у порекло мајке,
њене уснуле очи,
младеже
и гатке.

Уздајмо се у крај сна.

ТУ

Ту,
на крају пута,
прочитавши дневну вреву,
винувши се горе,
доле,
лево,
десно итд...

Ту,
склопи очице и спиј:
нестај,
постај.

Пронађи мајку у огледалу,
ако можеш.

ТИХИ ЛАМЕНТ

Залуд мишице и мотори
којима рушимо зидове и ријемо земљу,
залуд превртљиви ум
што черечи месо и кости,
залуд љубав што спаја и раздваја
а којом немилице обасипамо свет
да бисмо га мрзели потом,
залуд успомене из детињства и завичаја
на бициклу освајајући свет,
залуд траг чудесне летелице над Козаром
оне вечери кад шљиве опадале су с грана,
залуд школско знање којим сам опљачкао
сиромаштво родитеља,
залуд лавез паса и песма пропалица у тмини,
залуд пати песник,
залуд откуцаји пумпе у грудима
ронећи Дунавом,
залуд бескрајна супротност црне и беле боје
на сахранама широм света,
залуд силе што нас окупљају
у велике скупине где вршимо
основне животне потребе
и бледимо као лепиње,
залуд крик ембриона у сну мајке,
залуд брзина светлости размењена
у зеницама мачке и змије,
залуд Јејтсов стих:
Како да играча распознамо од игре?
залуд ментол-бомбони и топли дланови
којима дарујемо несташну децу и терамо у сан,
залуд бдење над овим ламентом,
залуд Гутембергове раскоши и смицалице,

залуд говорништво и пасуљ под језиком,
залуд филмске траке
са којих блешти смрт уживо,
залуд народи што лутају туђим постојбинама,
залуд Ајнштајнов смех и његова формула
још једном помножена загонетним бројем Пи,
залуд жубор зноја и крви у мојој сенци,
залуд лампе и кликери у мозгу,
залуд страх од земљотреса
док љубим драгану на ледини,
залуд: огледалце, огледалце...
залуд моја честица што зрачи
месечевом енергијом
и приближава божанствима
што нас напустише занавек,
залуд њихов повратак,
залуд, залуд...

УОСТАЈОМ

ПЕСМИН ЈАВ

Шта сам уснио, мила мати,
камо ме носе трнци-часи,
коме ћу *срце лудо* дати?
Тајано стижу полугласи.

Куда ме носе трнци-часи,
ко ли ми се то причуо сад?
Тајано стижу полугласи:
поново самом себи сам страд.

Ко ли ми се то причуо сад,
у чијем виру дави се слив?
Поново самом себи сам страд,
ономад мртав, сад чудно жив.

У чијем виру дави се слив?
Месец ко усна диже се плав,
ономад мртав, сад чудно жив.
Зар такав бива песмин ми јав?

Месец ко усна диже се плав,
на мору траг му нов се злати.
Зар такав бива песмин ми јав?
Шта сам уснио, мила мати?

ИЗ СТАРЕ СВЕСКЕ

Нестала река – снег је по дну,
један се живот пита где је,
предео јављен у давном сну
говори да *пропало све је*.

Један се живот пита где је,
из свеске старе, из сваштаре,
говори да *пропало све је*:
гомјенички вир и маштање.

Из свеске старе, из сваштаре,
наједном грне Приједор мој,
гомјенички вир и маштање:
лиле разгара ојкачки пој.

Наједном грне Приједор мој,
откључан призор и далек пут,
лиле разгара ојкачки пој:
очева усна и стршљен љут.

Откључан призор и далек пут,
у псовци матер, сунце и кру`,
очева усна и стршљен љут,
нестала река – снег је по дну.

НАДАХНУЋЕ

Сунце над валом као млада мишка
пучином жада ка мом духу плови,
песма се свија од светлосног вишка
надахнућа што начне и обнови.

Пучином жада ка мом духу плови
и врт, с острва, у сунчевој моћи
надахнућа што начне и обнови
у сили Бога што ће опет доћи.

И врт, с острва, у сунчевој моћи,
у мом се скуту златном пеном леска
у сили Бога што ће опет доћи
у љубави чистој, у милини блеска.

У мом се скуту златном пеном леска
и месец с вала што у аорти ври,
у љубави чистој, у милини блеска,
као што дете у крилу мајке сни.

УОСТАЛОМ

Ономад беше живот,
неки му знали закон,
пило се добро пиво,
у пени био заклон.

Тако ми првог ћорка
и дима вреле цеви,
никад више одока
нећу живот да плевим.

Нек плеви он менека
док ми не саспе зубе,
а ја ћу издалека
гледати да му шмугнем.

Куда ћу – јоште не знам
(мада уопште нећу),
уосталом што треба
да зазивам несрећу.

Спаси ме песме, мајко,
од мила до недрага,
да ме живот некако
претури преко прага.

НЕБЕСА

Ал сам спискао дане
у којим певаше ноћ,
алај сам пао с гране
радоснице у немоћ.

Ал сам се лепо хтео
склонити мајци у сеф,
животу маћи вео
ал ми је био ћеиф.

Ал прво небо ме узе
да другом подигнем храм
у којем трећег сузе
на четврто лићу сам.

БОЉИТАК

Боље да сам садио
и чичак и чкаљ,
него што сам славио
изнад главе маљ,

а да ништа не знадох
о завери браће
којима све предадох,
све у име ћаће.

Диж се, оче, из гроба,
браћа ме дотукоше,
опет живот испробај,

рано те одвукоше.
Цео народ чуди се
што за тобом убих се.

БЕСТИДНИЦЕ

ПЛЕТИВО

Детињство ми је профијукало
у поштовању фабричких радника
и њихових жена свађалица
што пред плату узврте сукњама,
перу ону ствар
и перушају се у кревету.

Милогрле трачаре
и дан-данас штрикају приглавке
и преко кривих игала
воде животне распре
где је и кад
абортус најјефтинији.

Кад нестане плетива,
уносе се једна другој у лице,
препричавају снове
и кикоћу:
У мог оволики,
у твог онолики!

БЕСТИДНИЦА

Који то опроштај
слеђује негдању девицу
што у бисер-сапуници
испира руно међу ногама?

Давно је пукао свод у завичају.

Кроз кључаоницу
загрцнута
спознала је
очев мутни гнев над мамом
и пиштала кано гуја у потаји,
на тавану,
трљајући длачице – читајући Библију,
слушајући гугут голубова
на спарушеним гредама и цреповима.

Сад је време сасвим друго:
куцање се отеже до зоре,
усне мичу на шум новчаница,
а јецај је у служби тобожње верности.

Како наћи начин да се нежно,
без остатка,
помилује бестидница,
као некад,
у десетој њеној,
кад је седефастом лимузином
доходио чика Рудолф
из далеке Словеније
и давао напојницу – злаћане бомбоне
да би пасји,

без проблема,
у суседној соби одјашо
подстанарку
куварицу Јоку?

ИДИЛА

Не светле пенџери
босанских кабареа,
не цијучу вратанца крчмица.

Нестале су сестре чарапуше,
стрип-цурице,
убојити пролетери:
каубоји и тарзани.
Нису ни у Немачкој.

Ишчилила килограмска љубав.

Прште ћорци и чокањи,
сева чакија побратима,
стегла магла росуља.

Сад низ пусте друмове
бабо ћаћу,
ћаћа бабу
преслишава где је погрешо.

СЕЗОНЦИ

Попуцале су бубне опне
физичких радника:
залуд трешти интернационала!

У слупаним баракама
сезонци играју ајнц:
све виде,
све чују,
ништа не знају.

Коме шлагер да подгрева крвцу?

Жуљевита браћа поју:
*Има л кога да би се побошо,
јуче побро са робије дошо.*

ЉУБИМАЦ

Оца муња тргне из сна.

Ништа се не деси пролетеру
што на својим плећима
пренесе историјске чињенице,
само се земља затресе
и живот своју филозофију
рано у шест
понуди љубимцу
наново.

НУЛТА ТАЧКА

Биће то, друшкане,
савршен трептај детињства,
помак природе на нулту тачку,
губљење тежине,
силна тачка топљења
кад ни мама
ни тата
не могу да оснаже пољупцима.

Тад вода,
ваздух и земља
клизнуће с ону страну Енергије
где шишти нова материца.

НАТРАГ

Обљубљене студенткиње,
у јатима,
пакују кофере
и бришу у прости завичај:

Натраг на свежу сису мајчину,
на клизав врући чварак,
у проклети очев загрљај.

Велеградске бивше мученице
сад с бабама,
уз разбој,
пекуше танки фолклор.

Електрика главе
обасјава покајничке приче
и пуни срца
самилосне родбине.

СВЕТЛИЦА

ДУБ

Љубави моја, опет не знам где си.
Далеко бива и од срца ближе.
Рачвасто време успомене стриже.
Љубави, суза за тобом се реси.

Цео се живот у секунди деси:
Твој лик у дубу бескраја се диже
и болна радост у сусрету дише.
Љубави, ја знам – јеси на небеси.

Овај дан је рана, ја крварим с њим.
Детињство пада у сновне откосе.
Мајка пева псалм, на криоцету спим.

Путује тајна, велови је носе.
Уместо свога у твој животу бдим.
Пену времена болови разносе.

СИТА ГЛАД

Ја сам гладан дух на коначној црти,
гладан сâм себе и својих двојина,
љубави преко суза и долина,
сит количина живота и смрти.

Све док се човек око себе врти
гладан ћу бити његових година,
халав и жедан, несит ко сомина
што ждерић икру самог себе прти.

Све што опевам оно пева мене:
То ли је закон од ког зебе срце?
Кључаоница живе васељене

која у оку настањује мрце?
И сит сам кад ме мајчин лелек прене
и груди њене на ме млеко врце.

ЗЕБЊА

Џеџи ко соко на рамену кнеза,
кликом разгони утваре са пута,
ко ичим шушне – у ризику плута
да га оштар кљун доживотно преза.

Као што конац из мајчиног веза
пукне под врхом нокта њена крута,
тако се проспе из мог апсолута
рани споменак: На месецу бреза!

Сребрн пирка лист, ноћ хаљине шири,
дрхат се душе откида од тела,
пада метеор, свод из Бога вири.

Моје детињство – мрља акварела:
Узбуна, сузе, звона и псалтири.
Даљину шлепа једна мутна скела.

СЛУТ

Игра ми око, далеко, опасно,
трепери све до лудог неспокоја,
лево па десно, авај, мајко моја,
око невидно – уснути га ласно.

Мига ми оно, и куша, сабласно,
окце крмељно – гуја из присоја,
магично, сузно, и дугиних боја,
треће и седмо, окашце безгласно.

Кроз облак штреца, и ко муња светли,
око незвано, на заласку дана.
Песмо једина, слутњу ми омети

и не дај да се, иза паравана,
негде у ноћи, изнад беле свести,
расцвета грана очињих нирвана.

КОБ

Грома хромог звук.
Цепа ока сев.
Злослут певне ћук.
Оца мрвог пев.

Лист се гором њише.
Опрљен је пејзаж.
Лију црне кише.
Сам од себе презаш.

Тишина и коб.
Бије срца руј.
Крчи млади дроб.
Пределима хуј.

Пусто дете спава.
Луде ране пеку.
Још ти стоји глава.
Ветар јаше реку.

Из сна хрли лик.
На узглављу сен.
Недостаје крик.

Спасиоци где су?
Ћутњу мрве сати.
Удес у удесу.

Ко је коме плен?
Вирови и чун.
Ти си крвав трун.

Сузе лије мати.
Земља ил небеса?
Бог се тобом стреса.

СВЕТЛИЦА

Мајчица мрва – неко у сну рече
– *лети ка небу*. То беше стих списа
у којем Бог ми венама потече
и песму своју на тренут исписа.

Као Дис што је узалуд кушао
из сна на јаву строфе да изнесе,
тајну сам света удивљен слушао
жудећи да смрт живог ме узнесе.

Мајчица мрва – то од песме оста?
Порука? Завет? Шта ли? Опомена?
Или светлица? Вај, о томе доста!

Лети ка небу, видим, света жена,
чиста у срцу и у молитвама,
рођена мати моја у сузама.

ПУТАЊА

ОБИЧАЈ

Моћна је навика
која ме оплемењује
раним сјећањима.

Она жестоко гори
и оплакује дан
када сам први пут
узео оловку
и нацртао косу линију
али линију
што пролази кроз срце
и наставља се
до порођајног мјеста
или замке за све оне
који размишљају
о путешествију
кроз нејасне предјеле
и враџбине пјесме
што се као у сну
изненада указују!

ТАЈНА СЕ ОТКРИЈЕ
НА КРАЈУ

Онај сам
који копка
по утврђењима
што их нико вјековима
није освојио
па се при крају живота
дао у бјекство
напустивши
и своје најдраже
у породици
да би њему било најбоље
знао он то
или не!

МИРНА САВЈЕСТ

Нешто се може научити
а нешто подарити
ако пишеш пјесме
и сарађујеш с људима
који добро баратају
специјалним случајевима
или животним навикама оних
што немају шансе
за опроштај
слатко спавање
и мирну савјест.

Ко ти гарантује да си у праву
и да оно што твоја
глава определи
има људски смисао?

Немој се дрмусати самосвјесно!

Стави палац на чело
и питај:
Оче
зашто си ме правио
кад ниси знао
и ниси могао
правилно
да ме распоредиш?

ПУТАЊА

Лично си утврдио
да се око сунца
обрћеш
великом брзином
коју не осјећаш.

Путању своју
овако исцртај:
Права линија
из мајчине материце
до ситне звијезде
изнад жалосне врбе
у дворишту родне куће
и још даље
тамо гдје ничем
не служе
очи
уши
руке
и остали прибор.

О, ТИ ДАНИ

ПЕВАНИЈА

Са пира се зором враћају певачи,
пред кућом једнога још се дуговлачи.

Свуд околу тихо, спава Србадија,
али ћаћа мора своје да искија.

На кући се треском отварају врата:
Устај, црна жено, ево теби јата!

Суђеница искри пробужена с ногу:
Добро дошли јутрос, хвала драгом Богу!

И већ крчка кава за пијана уста:
за незване госте мати стопут уста.

У уморној песми забеле се зуби,
ту и матер пева или ћаћа – уби.

А ако би, бледа, занемела, јадна,
разби ћаћа лустер у триста комада.

И деца кроз прозор у снег – бежи, боси,
а мајци што оста, ти, Боже, помози!

ОЧЕВИ МОТОРИ

У Босанском Новом, ономад, царина:
отац купи мотор – здрава олупина.

Из Немачке: *Хорех*, црне боје справа,
приколица уз њу – у брзини страва!

Брекће ко два змаја, вуче на врх брда,
отац низ богазе у даљину врда.

Иловача жута точкове овија
док отац *Хорехом* звучни зид пробија.

Пасти са мотора – па то није греда,
али томе отац не да се и не да.

На збору, крај цркве, пијаних трепуша,
на мотору отац слалом кроз гај куша.

Свет у чуду гледа где се смиче храшће,
а таман помислиш: ударио, пашће!

Једном покрај куће мину стара кајла,
пројури ко метак – пукла ручна сајла.

Како заустави, питај драгог Бога,
кад пред вече ето кући читавога!

Хорех оде другом, замени га *Ило*,
марка какве нигде у крају не било.

Па слаломи опет, скокови и чуда,
оста глава жива, весела и луда.

А и овај точак, како му већ дође,
оде низ друмове, у рђано гвожђе.

За кућне потребе, сад већ смирен, јао,
отац купи *Томос* – посла га сам ђаво.

На том моторчићу, кунем ти судбину,
запео ивичњак и – отац погину.

НА СВЕТОГ ИЛИЈУ

Ено се ко ћаћа шепури на збору,
распирује ватру са ражњем у вољу.

Вруће месо кида – већ оран за тучу,
весели у колу ојкачи јаучу.

Литрењача уста залива одозго,
шљивовица пуста зацариће мозгом.

Погледајдер очи: ускомешан мутљаг,
вилен преза коме да исече бураг.

У гају, под храстом, је л застала снаша,
међу ноге лети испијена флаша.

Ако ико ишта приговори лоли:
двојица су већ се ножима изболи.

Илиндан загрми преко колске песме,
обрисати крвцу нико ником не сме.

О, ТИ ДАНИ

Чек` још мало... да се присетим и оног
што ме, као дете, мамило у грехе,
да се сетим врбе – пада босоног,

па грома у зиму испод беле стрехе
кад ме шћућуреног омилова муња,
и кад мишљах да ћу на векова веке

сијати у лицу ко с прозора дуња.
Дечаштво у Босни, на обали реке,
пубертетском цвашћу још се мноме шуња.

Исписане тинтом, а с ружом од флеку,
листам данас строфе из свешчице масне,
ту су још и две три поцепане теке

са крдом песама (не баш сасвим јасне!).
Но, сад када читам стихове, на пример,
о храстовој жили покрај пасје шапе,

чист дванаестерац исписао дилбер
чијем глагољању клањаху се клапе
што им у зубима – смрсан жилет "силвер".

О, за тим данима нове песме вапе!